

## Kokmeeuwen, Huismussen en bruiloftsgangers

Iedereen zal wel eens met bewondering gekeken hebben naar de luchtacrobatiek, die Kokmeeuwen kunnen uitvoeren als er 's winters vanuit een raam stukjes brood geworpen worden. Behendig onderscheppen ze de vallende brokken en ze kunnen tijdens deze vluchten nog onderling ruzie maken om toch maar het grootste deel van dit "hemelbrood" te bemachtigen. Dit gedrag, hoe afwijkend ook, staat niet op zichzelf, zoals hieronder zal blijken. Het toont ons een aspect van de capaciteiten van Kokmeeuwen als het om voedsel verkrijgen gaat. Gewoonlijk zien we Kokmeeuwen fourageren terwijl ze lopen op een grasveld of zwemmen in water (of iets dat daar voor door moet gaan), waarbij soms opgevlogen wordt en een stootduikje volgt. Ook kennen we ze al struinend over allerlei afval, etend wat wij mensen versmaden.

Van de Huismus hebben we voornamelijk het beeld van een bedrijvige straathipper, die zijn kostje tussen de stenen opscharrelt.

Afgelopen zomer werd ik weer eens geconfronteerd met niet alledaagse fourageermethoden van deze twee soorten. Hoewel ik deze gedragingen al eerder had waargenomen en ze waarschijnlijk ook bij andere lezers bekend zijn, leek het me toch leuk om er hier eens wat aandacht aan te schenken.

Op 27 juli 1979 om 14.00 uur (ZT) zat ik in onze tuin te lezen toen door aanhoudend gekrijs mijn aandacht getrokken werd door een grote groep Kokmeeuwen, die boven een stukje van onze wijk Amsterdam - Slotervaart rondvloog. Deze groep bestond uit ruim 1000 exemplaren, die op gemiddeld zo'n 30 m. (8 - 70 m.) kris-kras door elkaar heen draaiden. Als er één riep, kwamen van alle kanten andere aangevlogen, waarna er in de lucht een luid gekakel geproduceerd werd. Dit ken ik van Kokmeeuwen vooral wanneer 's winters een zak voer geleegd wordt en de meeuwen er dan in een vechtende massa omheen staan om te pakken wat ze pakken kunnen. Na het beter bekijken van het gedrag van de Kokmeeuwen bleek ook bij deze zomerse samenscholing voedsel centraal te staan. Regelmatig hing een individuele meeuw even stil in de lucht of vertoonde een op de plaats uitgevoerde roeivlucht. Plotseling werd dan de kop uitgestoken, soms tegelijk met een klein duikje of "klimmetje" en werd er duidelijk iets uit de lucht opgepikt.

Bij nadere beschouwing van mijn directe omgeving bleken niet alleen de Kokmeeuwen actief te fourageren, maar ook de Huismussen. Van de laatst genoemde zat een deel geconcentreerd in groepjes op straat voedseldeeltjes te pikken. Boven deze straatfourageerders zaten andere op de daklijsten en voerden vanaf deze posten korte rondvluchtjes uit, zoals bekend is van vliegenvangers.

Natuurlijk ben ik bij de groep mussen gaan kijken wat daar nu voor rijke voedselbron aanwezig was. Het bleken mieren te zijn en vooral de gevleugelde vorm. Deze diertjes waren bezig aan de voorbereiding en uitvoer van hun bruidsvluchten. Enorme aantallen mannetjes en vrouwtjes kiezen dan het luchtruim om aldaar te paren, waarna de bevruchte wijfjes, nadat ze als koninginnen op deze aard geland zijn, nieuwe kolonies kunnen stichten. Vanuit vele nesten in de buurt kwamen klaarblijkelijk gelijktijdig deze bruidsvluchten op gang. Met behulp van de KNNV mierentabel kon vastgesteld worden dat het hier om de Bruine Wegmier (*Lasius niger*) ging. Zoals bij alle mieren zijn de sexueel actieve individuen en vooral de vrouwtjes wel 3 - 4 maal groter en dikker dan de gewone werksters en vormen dus redelijke hapjes voor kleine vogels. Dat ook de Kokmeeuwen ze als voedsel gebruikten zal waarschijnlijk alleen veroorzaakt zijn door het massale voorkomen, dat zo kenmerkend is voor dit verschijnsel.

Opvallend was het geringe aantal jonge meeuwen die dit fouragegedrag vertoonden. Eveneens opmerkelijk was dat de adulte Kokmeeuwen, ondanks de grote gaten in hun vleugels - ze waren zwaar in de rui - toch in staat waren om de capriolen in de lucht uit te voeren, die vereist zijn voor een fouragegedrag dat voor zwaluwen zo gewoon is. Het blijft de vraag hoe het komt dat de Kokmeeuwen deze bruidsvluchten zo snel opmerken, dat vanuit de ruime omgeving binnen korte tijd zo'n 1000 exemplaren - zomers een hoog aantal voor de stad - deze voedselbron kunnen benutten, terwijl de op vliegende prooi ingestelde Gierzwaluwen slechts met een handje vol op deze gedekte tafel afkwamen.

Het gebeuren was van tamelijk korte duur: om 14.20 uur waren nog maar + 100 meeuwen aanwezig en om 14.30 uur waren bijna alle meeuwen verdwenen, ook uit de ruimere omgeving. Dat dit fouragegedrag toch tamelijk vaak voorkomt blijkt uit het feit dat 9 dagen later tussen 18.00 en 18.45 uur hetzelfde verschijnsel werd waargenomen.

Joop B. Buker